

مقاله پژوهشی: بررسی نقش مشارکت اجتماعی و فرهنگی شهروندان در توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی

فریبا مرادپور^۱، رضاعلی محسنی^۲، محمود رحیمی^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۲۶

چکیده

توسعه پایدار، در شهرهای جدید از اهمیت دوچندانی برخوردار است؛ زیرا در این شهرها که براساس روش جدید در ساخت فضاهای شهری بهره می‌برند، الگوهای توسعه پایدار شهری ساده‌تر و منسجم‌تر قابل اجرا هستند و شناخت عوامل موثر بر توسعه پایدار شهرها با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی می‌تواند به برنامه‌ریزی دقیق‌تر برای نیل به توسعه در امور مختلف شهری کمک کند. این تحقیق، از نوع کمی و به روش پیمایشی انجام شده است. اطلاعات، با پرسشنامه «محقق ساخته» گردآوری و روایی آن به روش صوری و پایایی آن با آلفای کرونباخ ۰/۷۶ مورد تأیید قرار گرفته است. جامعه آماری، زنان و مردان بالاتر از ۱۸ سال به روش کوکران به عنوان حجم نمونه انتخاب شده‌اند. اطلاعات گردآوری شده، به روش توصیفی و تحلیلی با کمک نرم‌افزار spss23 تجزیه و تحلیل شده است. براساس یافته‌های تحقیق، بین مشارکت رسمی شهروندان در حوزه اجتماعی و توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی همبستگی متوسطی وجود دارد. ۲۶/۳ درصد از کل تغییرات توسعه پایدار شهرهای جدید وابسته به مشارکت رسمی شهروندان در حوزه اجتماعی با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی می‌باشد. بین مشارکت رسمی شهروندان در حوزه فرهنگی و توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی، همبستگی متوسطی وجود دارد. ۱۶/۹ درصد از کل تغییرات توسعه پایدار شهرهای جدید وابسته به مشارکت رسمی شهروندان در حوزه فرهنگی با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: توسعه پایدار شهری، امنیت اجتماعی، مشارکت اجتماعی، مشارکت فرهنگی.

۱. دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی گرایش بررسی مسائل اجتماعی ایران، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: fariba.moradpor2022@gmail.com
۲. دانشیار و عضو هیئت علمی گروه علوم اجتماعی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول). رایانامه: mohseni.net14@gmail.com
۳. استادیار و عضو هیئت علمی گروه شهرسازی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. رایانامه: mahmoodrahimi@gmail.com ۱۳۹۹

مقدمه و بیان مسئله

امروزه رشد و توسعه روز افزون در تمامی عرصه‌های اقتصادی؛ اجتماعی و فرهنگی در همه جوامع خصوصاً جوامع در حال توسعه مشهود و ملموس است و یکی از نکات مهم این توسعه پایدار بودن و بودن آن است که برای دستیابی به توسعه پایدار باید عوامل مختلف تاثیرگذار بر آن شناخته شود.

توسعه پایدار فرآیند تغییر در استفاده از منابع، هدایت سرمایه‌گذاری‌ها، سمت‌گیری توسعه تکنولوژی و تغییر نهادی است که با نیازهای حال و آینده سازگار باشد. همچنین کمسیون «براتنلند» درباره توسعه پایدار شهری می‌گوید: توسعه پایدار به‌عنوان یک فرآیند، لازمه بهبود و پیشرفت است، فرآیندی که اساس بهبود وضعیت و از میان برنده کاستی‌های اجتماعی، فرهنگی جوامع پیشرفته است و باید موتور حرکت پیشرفت متعادل، متناسب و هماهنگ اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تمام جوامع به‌ویژه کشورهای در حال توسعه باشد (عباسپور، ۱۳۹۶: ۱۰۸). در تعریفی دیگر از توسعه پایدار شهری استانلی^۳ (۲۰۲۰) عنوان می‌کند توسعه پایدار شهری فرآیند تغییری است در استفاده از منابع، هدایت سرمایه‌گذاری‌ها، سمت‌گیری توسعه فناوری و تغییری نهادی است که با نیازهای حال و آینده سازگار باشد.

این توسعه پایدار در شهرهای جدید از اهمیت دوچندانی برخوردار است چرا که در این شهرها که براساس روش جدید و به‌روز در ساخت فضاهای شهری بهره می‌برند الگوهای توسعه پایدار شهری ساده‌تر و به‌صورت منسجم‌تر قابل اجرا هستند و این توسعه پایدار می‌تواند منجر به ایجاد نظم اجتماعی بیشتر و در نتیجه امنیت اجتماعی بالاتر نیز گردد. همچنین شناخت عوامل موثر بر توسعه پایدار شهرها با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی می‌تواند به برنامه‌ریزی دقیق‌تر برای نیل به توسعه در امور مختلف شهری کمک کند.

^۱Sustainable Development

^۲Brantnland

^۳Estanly

امنیت امری ذاتی برای انسان و حق طبیعی او است. امنیت مفهومی چند بعدی است که می‌توان آن را در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی بررسی کرد (کلابی، ۱۴۰۰: ۳۷۷). و شناخت عوامل موثر امنیت در بعد اجتماعی آن می‌تواند منجر به آسایش و آرامش بیشتر مردم گردد که در این زمینه توسعه پایدار می‌تواند به عنوان عاملی مهم قلمداد گردد.

در بررسی عوامل موثر بر توسعه پایدار شهری در تحقیقات علمی انجام شده به نقش اساسی مشارکت شهروندان در ابعاد مختلف اشاره شده و آن را عاملی مهم در این زمینه عنوان کرده‌اند و این تحقیقات از عوامل موثر بر مدیریت شهری به مشارکت اجتماعی شهروندان اشاره دارد. مشارکت اجتماعی و فرهنگی به کنش یا عمل مشارکتی در حوزه اجتماعی و فرهنگی گفته می‌شود که عامل با توجه به انتظارات افراد دیگر آن را انجام می‌دهد. مشارکت به منزله پدیده‌ای اجتماعی که هم ارزش غایی یا ذاتی و هم ارزش وسیله‌ای دارد، درخور بررسی و تأمل است و جایگاه برجسته‌ای به دست آورده است؛ زیرا هر برنامه‌ای برای رسیدن به مطلوب موردنظر و موفقیت‌آمیز بودن، به مشارکت و شرکت متقابل اعضای جامعه - زن و مرد و شهری و روستایی - نیاز دارد؛ موضوعی که در مطالعات مختلف تجربی نیز به دو شکل رسمی و غیررسمی در نظر گرفته شده است.

از میان شهرهای جدید شهر پرنده از اولین شهرهای جدید استان تهران بوده که خیلی سریع در چندین فاز ساخت و سازهای شهری در آن انجام پذیرفته و در طرح مسکن مهر برای خانه‌دار کردن افراد کم بضاعت، بی‌بضاعت و فاقد منزل مسکونی شخصی مورد توجه دولت وقت برای اجرایی کردن این طرح قرار گرفته و ساخت و سازها در قالب انبوه‌سازی بدون در نظر گرفتن پیوست‌های اجتماعی و شهری و توجه به امورات اجتماعی و فرهنگی ساکنین در آن انجام شده است. همچنین به دلیل رشد زیاد بافت شهری و قرار گرفتن جمعیت زیادی از مهاجرین از شهرهای مختلف، شرایط خاصی دارد و باید مورد توجه ویژه قرار گیرد. با توجه به مهاجر بودن اغلب ساکنین، میزان مشارکت شهروندان در امور شهری چه به صورت رسمی و چه به صورت غیررسمی پایین بوده و در تحقیقات علمی

انجام شده میزان مشارکت اجتماعی شهروندان در شهر پرنده با میزان ۲۳٪ گزارش شده است. همچنین توسعه شهری نیز در ابعاد اقتصادی و اجتماعی به‌ویژه در بعد زیست محیطی به‌صورت موزون رشد نکرده و دارای توسعه ناموزون می‌باشد که در گزارش‌های مختلف در خصوص شرایط توسعه در این شهر بیان شده و محقق نیز با تجربه زیسته مشترک با ساکنین شهر پرنده این مسئله را مشاهده نموده است. با بررسی‌های به عمل آمده تاکنون عوامل موثر و دارای نقش در توسعه پایدار این شهر احصاء نگردیده است. شهر جدید پرنده از شهرهای شهرستان رباط کریم و از توابع استان تهران می‌باشد که دارای ۷ فاز و حدود ۴۵۰ هزار نفر جمعیت بوده و در چند سال اخیر رشد بافت شهری و جمعیت در آن مشهود بوده است (محمدی‌راد، ۱۴۰۰: ۳).

توسعه پایدار شهری نه تنها منجر به ایجاد نظم و رفاه اجتماعی بیشتر برای شهروندان به‌ویژه در شهرهای جدید و با ارتقاء امنیت اجتماعی می‌گردد بلکه می‌تواند شرایط افزایش مدرنیته و بهره‌گیری مناسب از امکانات شهری را برای ساکنین فراهم نماید و تقویت برخورداری از حقوق شهروندی را ایجاد نماید (طوسی، ۱۳۹۹: ۷). در برخی از تحقیقات و در بررسی عوامل موثر بر توسعه شهری در ایران به سرمایه اجتماعی با مولفه‌های مشارکت اجتماعی و فرهنگی اشاره شده که نشان می‌دهد این متغیرها می‌توانند به‌عنوان عوامل موثر در این زمینه مورد بحث و بررسی علمی قرار گیرند تا در صورت اثبات تأثیرگذاری آن‌ها بر توسعه پایدار شهری برنامه‌ریزی‌های دقیقی برای افزایش مشارکت اجتماعی و فرهنگی توسط مدیران شهری انجام پذیرد و در صورتی که عوامل موثر بر توسعه پایدار شهرهای جدید احصاء نگردد بخشی از مهم‌ترین عوامل موثر بر آن در حوزه مشارکت اجتماعی و فرهنگی مورد غفلت قرار خواهد گرفت و نقش مردم در این زمینه به‌صورت علمی مشخص نمی‌گردد و بر این اساس توسعه همه جانبه نیز رخ نمی‌دهد.

براساس نتایج تحقیقات انجام شده (پیشین، ۱۴۰۰) نیاز این شهر جدید به توسعه پایدار برای رفاه حال ساکنین آن و کاهش معضلات مختلف اقتصادی و اجتماعی و ارتقاء امنیت اجتماعی در این شهر جدید مشهود بوده و باید عوامل موثر بر این توسعه پایدار شهری را

شناخت که مشارکت اجتماعی و فرهنگی شهروندان در امور شهری و تصمیم‌گیری‌ها و دارا بودن موقعیت مشارکتی آنان می‌تواند در این زمینه مورد بحث و بررسی علمی قرار گیرد. همچنین عدم توسعه پایدار شهری و پایین بودن میزان مشارکت اجتماعی و فرهنگی شهروندان منجر به تشدید بسیاری از آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی و حتی شکل‌گیری آسیب‌های جدید و کاهش امنیت اجتماعی می‌گردد که بررسی علمی و دقیق میان مشارکت اجتماعی و فرهنگی می‌تواند کمک شایانی به مسئولین امور شهری و اجتماعی و فرهنگی در شهر جدید پرند برای جلوگیری از آسیب‌های احتمالی در اثر پایین بودن میزان مشارکت اجتماعی و فرهنگی گردد. با شناخت میزان تاثیرگذاری مشارکت اجتماعی و فرهنگی شهروندان در توسعه پایدار شهری، برنامه ریزان و مدیران شهری می‌توانند برنامه‌ریزی دقیق‌تر برای رشد توسعه پایدار در این شهر جدید و ارتقاء امنیت اجتماعی انجام دهند. بر این اساس مسئله اصلی در این تحقیق اینچنین مطرح است که مشارکت اجتماعی و فرهنگی شهروندان چه نقشی در توسعه پایدار شهری با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی دارد؟

اهداف تحقیق عبارتند از:

۱. بررسی تاثیر مشارکت رسمی شهروندان در حوزه‌های اجتماعی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی
  ۲. بررسی تاثیر مشارکت رسمی شهروندان در حوزه‌های فرهنگی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی
  ۳. بررسی تاثیر مشارکت غیررسمی شهروندان در حوزه‌های اجتماعی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی
  ۴. بررسی تاثیر مشارکت غیررسمی شهروندان در حوزه‌های فرهنگی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی
  ۵. بررسی تاثیر توسعه پایدار شهرهای جدید بر ارتقاء امنیت اجتماعی
- همچنین فرضیه‌های تحقیق بدین شرح مطرح هستند:

۱. مشارکت رسمی شهروندان در حوزه‌های اجتماعی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی تاثیرگذار است.
۲. مشارکت رسمی شهروندان در حوزه‌های فرهنگی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی تاثیرگذار است.
۳. مشارکت غیررسمی شهروندان در حوزه‌های اجتماعی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی تاثیرگذار است.
۴. مشارکت غیررسمی شهروندان در حوزه‌های فرهنگی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی تاثیرگذار است.
۵. توسعه پایدار شهرهای جدید بر ارتقاء امنیت اجتماعی تاثیرگذار است.

۱. مبانی نظری:

در این تحقیق از نظریه‌های متعددی در حوزه مشارکت اجتماعی و فرهنگی و همچنین توسعه پایدار شهری و امنیت اجتماعی در مبانی نظری تحقیق استفاده گردیده است که در ادامه به مهم‌ترین نظریه‌های برای شاخص‌سازی متغیرها و تدوین چارچوب نظری اشاره شده است.

یکی از راه‌های تحکیم روابط انسانی از طریق مشارکت میسر می‌گردد. جامعه‌ای که در آن، میزان مشارکت، همکاری و نوع دوستی بین افراد بالا باشد، در این جامعه افراد در عین انجام کارهای شخصی، در پیشبرد کارهای دیگر و انجام فعالیت‌های جمعی مشارکت دارند. این مشارکت‌جویی نوعی احساس رضایت و انرژی مثبت نسبت به خود و پیرامون در افراد ایجاد کرده و در نتیجه میزان نشاط و شادی را در سطح جامعه بالا می‌برد.

پورتس^۱ (۲۰۰۷) انواع مشارکت بر حسب چگونگی دخالت مردم را مشارکت مستقیم و غیرمستقیم نام می‌برد. مشارکت مستقیم: مشارکت عمومی و مستقیم افراد در فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی جهت تعیین زندگی اجتماعی خود می‌باشد. مشارکت غیرمستقیم: در این شیوه مردم به‌طور مستقیم در فرآیند مشارکت دخالت ندارند، بلکه از طریق انتخاب نماینده و تشکیل شوراهای نمایندگی در تصمیم‌گیری‌ها شرکت می‌کنند. همچنین در چارچوب نظام شخصیتی پارسونز، چهار بعد تعریف می‌شود: برون‌گرایی، نژندگرایی، بعد انسجامی و شناختی این ابعاد در ارتباط با نظام اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی هستند. بر این اساس، ارتباط بین فرد و جامعه بر قرار می‌گردد و برای مثال، طبق خصلت برون‌گرایی، نوعی احساس مشارکت جویی به لحاظ عینی و ذهنی می‌تواند وجود داشته باشد و از طریق این خصلت، افراد می‌توانند در تعامل با دیگران نوعی احساس مثبت پیدا کرده، در جامعه نیز این احساس مثبت را ایجاد نمایند و در این امر به نوبه خود زمینه‌ساز شادمانی افراد را در جامعه و در نتیجه پیدایش نشاط اجتماعی را فراهم می‌سازد.

اینگلهارت^۲ (۲۰۱۲) که نوسازی اجتماعی و فرهنگی را در غرب مطالعه نموده است، افزایش مشارکت در کشورهای غربی را با سه عامل ارتقای سطح تحصیلات و اطلاعات سیاسی، تغییر هنجارهای حاکم بر مشارکت زنان و تغییر در اولویت‌های ارزشی که تأکید کمتر بر نیازهای آنی طبیعی داشته و برحق ابراز نظر تأکید بیشتری می‌ورزند، تبیین کرده است.

اوکلی و مارسدن^۳ (۲۰۰۹) نیز از مشارکت اجتماعی سه تفسیر ارائه داده‌اند:

---

^۱Ports

^۲Inglehart

^۳Oakley and Marsden

۱- شرکت داوطلبانه مردم در برنامه‌های عمومی؛

۲- برانگیختن احساسات مردم و افزایش درک و توان شهروندی؛

۳- دخالت در فرآیندهای تصمیم‌گیری، اجرا و سهم شدن عامه مردم در منافع به‌نظر لرنر، جامعه جدید یک جامعه مشارکتی است و فراگرد نوسازی، حرکت از جامعه سنتی به جامعه مشارکت-جوست. به‌نظر وی، مشارکت در حوزه اقتصادی به فعالیت در بازار و افزایش درآمد، مشارکت سیاسی به شرکت در انتخابات، مشارکت فرهنگی به بهره‌گیری از رسانه‌های جمعی و مشارکت روانی به همدلی و تحرک روانی منجر می‌شود. در اندیشه لرنر بین متغیرهای شهرنشینی، تحصیلات، دسترسی به رسانه‌های گروهی و مشارکت ارتباط متقابل وجود دارد. لرنر، مشارکت را به‌عنوان یکی از متغیرهای مهم در توسعه و تجدد به‌حساب می‌آورد. هابرماس نیز حوزه عمومی را یکی از مقوله‌های جهان مدرن؛ یعنی جامعه بورژوازی می‌داند. او استدلال می‌کند که حوزه عمومی اساساً شبکه‌ای از ارتباطات است که برای خلق و ایجاد فضای اجتماعی برای مبادله معانی بین افراد و گروه‌ها از کنش ارتباطی استفاده می‌کنند. حوزه عمومی برخلاف نهادهایی که تحت سلطه خارجی قرار دارند و یا دارای روابط قدرت درونی هستند، از اصول مشارکت و نظارت دموکراتیک، نوید می‌دهد. مضمون اصلی در اکثر آثار هابرماس عبارت است از: مشارکت در تدوین و ارائه سیمایی روشن از یک «جامعه جهانی بهتر»؛ یعنی جامعه‌ای که در آن امکانات و تسهیلات بیشتری برای سعادت، شادکامی، صلح و همبستگی همگان فراهم باشد. بر این اساس مشارکت اجتماعی و فرهنگی در این تحقیق به دو شاخص عمده مشارکت‌های رسمی و غیررسمی تقسیم می‌گردد.

در حوزه توسعه پایدار شهری نیز می‌توان گفت نظریه توسعه پایدار شهری موضوع‌های جلوگیری از آلودگی‌های محیط زیست شهری و ناحیه‌ای، کاهش ظرفیت‌های تولید محیط

محلی، ناحیه‌ای و ملی حمایت از بازیافت‌ها، عدم حمایت از توسعه زیان‌آور و از بین بردن شکاف میان فقیر و غنی را مطرح می‌کند. همچنین راه رسیدن به این اهداف را با برنامه-ریزی اهمیت بسیاری می‌دهد و معتقد است دولت‌ها باید از محیط زیست شهری حمایت همه جانبه‌ای کنند. این نظریه پایداری شکل شهر، الگوی پایداری سکونتگاه‌ها، الگوی مؤثر حمل و نقل در زمینه مصرف سوخت و نیز شهر را در سلسله مراتب ناحیه شهری بررسی می‌کند. نگرش توسعه پایدار بر این اندیشه است که فن‌آوری نمی‌تواند هر گونه کاهش منابع طبیعی را جبران سازد و سرمایه طبیعی مکمل سرمایه انسان ساخت است و در این راستا سازمان ملل از مبانی و دیدگاه مفهومی توسعه پایدار حمایت می‌کند و راه دستیابی به توسعه پایدار را وجود بسترهای فرهنگی مناسب می‌داند که با آموزش و آگاهی دادن به مردم می‌توان به آن دست یافت (محمدی‌مهر، ۱۳۹۵: ۳۴). بر این اساس توسعه پایدار شهری در تکوین مفاهیم زیر جنبه کارآمدی به خود می‌گیرد: بسترسازی عدالت اجتماعی و شهروندی-بسترسازی مشارکت شهروندی و همبستگی اجتماعی- بسترسازی تقویت بنیان نهادهای اجتماعی و بنیان خانوادگی- رویکرد راهبردی بر پدیداری توسعه پایدار شهری- گسترش آداب و فرهنگ شهرنشینی- مساعدت و سازماندهی ارگان‌های دولتی و خصوصی- کارآمدسازی سیاست‌ها و برنامه‌های سیاست‌گذاری در حوزه کلان شهری- گسترش حقوق شهروندی و بهینه‌سازی مناسبات مدنی.

طراحی پایدار در ساختار شهری بر مبنای سه اصل اساسی شکل می‌گیرد: ۱- می‌توان صرفه‌جویی در مصرف منابع که درصدد است تا با مصرف بهینه منابع، میزان کاربرد ذخایر تجدید ناپذیر را در سخت و کارکرد بناهای شهری پایین آورد. ۲- بر طراحی براساس چرخه حیات مبتنی است که نتایج و تبعات زیست محیطی کل چرخه حیات منابع ساخت و ساز شهری را از مرحله تدارک تا بازگشت به طبیعت در بر می‌گیرد. ۳- طراحی انسانی؛

که ریشه در نیاز به حفظ عناصر زنجیره‌ای نظام‌های زیستی دارد و تداوم حیات و بقای انسان را در پی دارد. بر این اساس طرحی شهری و معماری پایدار می‌بایستی کیفیت محیط‌های کار و زیستی را بهبود بخشد که موجب افزایش بهره‌وری و کاهش فشارهای روانی انسانی و بهبود شرایط زیستی می‌گردد که همان مفهوم رفاه اجتماعی و شهروندی را به ذهن متبادر می‌کند.

دانتون^۱ (۲۰۱۹) نیز اصول زیر را به‌عنوان ویژگی‌های ضروری یک شهر پایدار عنوان می‌کند:

- افزایش فرصت‌های اقتصادی و اجتماعی، به گونه‌ای که ساکنان شهری را پوشش دهد.
- کاهش سهم انرژی در رشد شهری
- استفاده بهینه در مصرف آب، زمین و سایر منابعی که مورد نیاز چنین رشد شهری است.

- کمینه کردن میزان تولید زباله و فاضلاب و بیشینه کردن بازیافت از پسماندها
- ایجاد سیستم‌های مدیریت با قدرت و کارایی کافی جهت نیل به اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی

- سوق دادن فن‌آوری‌های مورد استفاده در شهر به سمت اهداف توسعه پایدار
- تقویت توان مناطق مختلف شهری، در راستای جلوگیری با پاسخگویی به تهدیدات و اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی که در نتیجه عوامل طبیعی یا انسانی به‌وجود می‌آیند، همچنین انعطاف‌پذیری در روبرویی با اختلالات غیرمنتظره در سیستم شهر. در این ارتباط شهر پایدار شهری است که در آن بهبود در عدالت اجتماعی، تنوع و امکان زندگی با کیفیت مطلوب تحقق یابد (طوسی، ۱۳۹۹: ۹).

^۱Douton

در حوزه امنیت اجتماعی نیز می‌توان گفت امنیت اجتماعی وضعیتی است که ضمن حفظ و حراست از ارزش‌های اساسی و هنجارهای جامعه، از طرف سایر بازیگران نیز اطمینان خاطر داشته و احساس رضایت نماید. زمانی که از امنیت اجتماعی صحبت می‌شود اغلب بر بسترهای اجتماعی امنیت بخش تاکید می‌گردد (کلابی، ۱۴۰۰: ۳۷۷).

از نظر لاندرس^۱ (۲۰۱۹) امنیت اجتماعی به وضعیتی اشاره دارد که در آن افراد یک جامعه به‌طورکلی از خطرات و تهدیدهای مختلف در ابعاد مختلف زندگی خود در امان هستند و احساس امنیت می‌کنند. امنیت اجتماعی شامل محافظت از حقوق و آزادی‌های افراد، حفظ نظم و امنیت عمومی و ایجاد فرصت‌های مساوی برای همه اعضای جامعه و کاهش تفاوت‌های اجتماعی است. مصونیت جانی انسان‌ها از تجاوز و تعدی، قانونمداری، وجود احساس رضایت و اطمینان خاطر نزد دولتمردان و شهروندان و فقدان ترس، اجبار و تهدید، مصونیت مالی افراد جامعه از تجاوز دیگران و دولت و رعایت کلیه حقوق شهروندی از مهم‌ترین مؤلفه‌های امنیت است. مؤلفه‌های فوق نمایانگر این واقعیت است که امنیت عمومی دربردارنده نوعی احساس آرامش و فراغت خاطر ملت، ناشی از عدم احساس تهدید یا توانایی برای رفع هرگونه خطر یا اقدام بر ضد شهروندان است. پیتر بلاو معتقد است نظم اجتماعی در تبادل اجتماعی شکل می‌گیرد. او اعتماد اجتماعی را شاخصه اصلی مبادله اجتماعی میداند و معتقد است در حالی که در مبادله اقتصادی افراد براساس یک قرارداد رسمی توقع مشخصی از منافع مشترک دارند، در مبادله اجتماعی افراد اگرچه این انتظار را در درون ذهن خود دارند، اما در آن تعهدی آشکار و صریح وجود ندارد و حتی زمان مشخصی برای جبران آن در نظر گرفته نمیشود؛ بنابراین در کانون مبادله اجتماعی نیازمند اعتماد هستیم (بیگوند و بیژنی، ۱۳۹۹: ۳۲۲).

---

^۱Landers

در ادامه به مهم‌ترین تحقیقات پیشین داخلی و خارجی اشاره می‌گردد:

جدول شماره (۱): پیشینه تحقیق

محقق	عنوان	سال	یافته‌ها
حسینی و قدرتی	پایداری شهری بر بنیان توسعه مشارکت شهروندی (مطالعه موردی: شهر سبزوار)	۱۳۹۹	برابر یافته‌های پژوهش: (۱) میان نوع تصرف واحد مسکونی (احساس مالکیت) و علاقه شهروندان به مشارکت در مدیریت شهری، رابطه معناداری وجود دارد. (۲) بین تعداد سال‌های سکونت در شهر/ محله و مشارکت شهروندان در مدیریت و برنامه‌ریزی توسعه شهر، رابطه معناداری وجود دارد. (۳) بین متغیر سن شهروندان و مشارکت آنان در فرآیند برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌های مدیریت توسعه شهر، رابطه معناداری وجود ندارد. (۴) میان سطح تحصیلات شهروندان و تمایل آنان به مشارکت در امور شهر، رابطه معناداری وجود ندارد. (۵) میان مشارکت شهروندان در مدیریت شهری و سطح همبستگی اجتماعی شهروندان (محله، ناحیه یا شهر)، ایجاد و بهبود احساس تعلق مکانی، افزایش میزان احساس امنیت عمومی و اجتماعی و میزان رضایتمندی شهروند از زندگی خود، ارتباط معنادار و مثبتی وجود دارد. در نهایت برای بهبود و ارتقای سطح تمایل و علاقه شهروندان برای مشارکت در امور شهری، پیشنهادهایی ارائه شده است.
کاوری‌زاده	بررسی نقش مشارکت شهروندان در مدیریت شهری و توسعه پایدار در شهر اهواز	۱۳۹۹	فضای متحول شده‌ی امروزی به‌دنبال مدیریت شهری به‌صورت نظام‌مند، هماهنگ و یکپارچه می‌باشد. اداره‌ی امور شهرها و زندگی در این مراکز سکونتی دارای وجوه مشترکی در بیشتر کشورهای جهان است که می‌توان این مسائل را در محورهایی از جمله تنوع اجتماعی و اقتصادی، دسته‌بندی‌های سیاسی، تنش‌های دائمی بر سر منابع اقتصادی و نحوه‌ی مدیریت و برنامه‌ریزی و مشارکت مردم در اداره‌ی امور شهر خلاصه کرد. براساس نتایج؛ مشارکت شهروندان نقش مهمی در

ایجاد توسعه پایدار دارد و بدین وسیله می‌توان مدیریت شهری را بهبود بخشید.			
یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که مشارکت شهروندان در بهسازی و نوسازی بافت فرسوده کوچکتر از حد متوسط ارزیابی شده و می‌توان عنوان کرد، مشارکت شهروندان در بهسازی و نوسازی بافت فرسوده محله در سطح مناسبی نمی‌باشد. همچنین می‌توان گفت که اعتماد به مسئولین، عامل مؤثر بر مشارکت مردمی و نبود یا کمبود تشکل‌های فرهنگی - اجتماعی مهم‌ترین مانع مشارکت مردمی در بهسازی بافت فرسوده آن محله می‌باشند.	۱۳۹۸	بررسی و تحلیل نقش مشارکت مردمی در بهسازی بافت‌های فرسوده شهری (مورد مطالعه: محله جلیلی شهر کرمانشاه)	شیخی و الهیاری
به نظر بسیاری از کارشناسان و مدیران شهری مهم‌ترین وظیفه شهرداری‌ها رفت و روب و نظافت شهری می‌باشد. همچنین اولین انتظار شهروندان از مدیریت شهری؛ نظافت بهینه شهر و جمع‌آوری پسماند شهری می‌باشد. در موضوعاتی مانند تفکیک پسماند، زیباسازی شهری و ... شهروندان نقش به‌سزایی دارند. آنچه باعث مشارکت شهروندان در طرح‌های شهری از جمله نظافت شهر می‌شود فرهنگ شهروندی است. در صورتی که در جامعه‌ای فرهنگ شهروندی به‌خوبی پیاده‌سازی و نهادینه گردیده باشد مشارکت شهروندان نیز افزایش می‌یابد.	۱۳۹۷	نقش فرهنگ شهروندی بر مشارکت شهروندان در نظافت شهر	صرفی و دولی
توسعه پایدار یک مفهوم بنیادی است؛ که با در نظر گرفتن نیازهای نسل فعلی و حفظ منابع و ثروت‌ها برای نسل‌های آینده، به چالش‌هایی در مورد مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری‌ها و اداره امور شهرها و برنامه‌ریزی‌ها می‌پردازد.	۲۰۱۹	تحلیلی بر نقش مشارکت شهروندان در امور شهری در راستای توسعه پایدار	آکاموتو و کومیکو
فقدان مشارکت و وفاق اجتماعی زمینه بر خورد و اختلاف و تضاد را در میان عملکرد بخش‌های مختلف (خصوصی و عمومی) جامعه فراهم می‌آورد و بخش اعظم منابع کمیاب این	۲۰۱۷	مشارکت اجتماعی شهروندان در توسعه و مدیریت شهری در	میلون وبر

<p>کشور صرف مقابله با عوارض نامطلوب این برخوردها می‌گردد. از این رو نگرش برنامه‌ریزان و خط مشی تدوین‌کنندگان در آستانه ورود به قرن بیست و یکم باید معطوف به افزایش نقش مشارکت‌های مردمی در فرآیند توسعه و به‌ویژه در زمینه‌های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی باشد.</p>		کشورهای جهان سوم	
<p>مشارکت شهروندان در روند تهیه و اجرای طرح‌های برنامه-ریزی ضامن موفقیت مدیریت شهری می‌باشد. یکی از مولفه‌های مهم جامعه شهری مدرن مربوط به چگونگی تحقق مشارکت شهروندی می‌باشد و این موضوع اغلب برنامه‌ریزان و مدیران شهری را با چالشی بزرگ روبرو نموده است.</p>	۲۰۱۶	مشارکت شهروندان در توسعه مدیریت کلان شهری	عدنان صلاح
<p>امروزه تمرکز روزافزون افراد در نواحی شهری و رشد سریع شهرنشینی، مشکلاتی را در ارائه خدمات متناسب با میزان افزایش جمعیت شهری به وجود می‌آورد این امر توأم با عدم رغبت مردم برای مشارکت در فعالیت‌های عمران شهری، از عواملی هستند که توانایی مسئولان را در تامین نیازهای ساکنان شهری با مشکل مواجه می‌سازد.</p>	۲۰۱۵	لزوم و نقش مشارکت شهروندان در توسعه پایدار شهری	نیومن والر
<p>تجربه شوق انگیز و محلی در اداره امور جمعی، رغبت مردم را برای پرداختن به کارهای بزرگ ملی تحریک می‌کند. شهروندان برای مشارکت در ابعاد توسعه پایدار در شهرهای اقماری تمایل نسبی دارند که در بعضی گویه‌ها پایین و در بعضی گویه‌ها بالاتر است. باید برای به حداکثر رساندن این نوع مشارکت اقداماتی نظیر ایجاد انگیزش، ارتقا سطح آموزشی و فرهنگی، ایجاد بستر و شرایط مناسب برای مشارکت و ابزارهای نظر سنجی برای ارائه نظرها و پیشنهادها شهروندان طراحی کرد.</p>	۲۰۱۴	نقش مشارکت شهروندان در توسعه پایدار شهرهای اقماری	ریچارد بی آندروز

۲. روش‌شناسی

این تحقیق از نوع کاربردی بوده و به روش پیمایشی انجام پذیرفته است. در این تحقیق دو گروه جامعه آماری مطرح می‌باشند. گروه اول مسئولین امور شهری در شهرداری شهر پرند و شواری شهر بوده که براساس اطلاعات گردآوری شده تعداد آن‌ها حدود ۳۴ نفر می‌باشد که نسبت به تمام شماری آن‌ها برای توزیع پرسشنامه اقدام می‌گردد. گروه دوم ساکنین شهر پرند بوده کلیه ساکنین بالای ۱۸ سال شهر جدید پرند به عنوان جامعه آماری مطرح می‌باشند که برابر آمار اخذ شده جمعیت کل شهر پرند حدود ۴۰۰ هزار نفر بوده و جمعیت زنان و مردان بالای ۱۸ سال حدود ۲۴۰ هزار نفر می‌باشند، همچنین به‌منظور نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌بندی شده متناسب با حجم استفاده می‌گردد. بر این اساس با توجه به ۷ فاز شهری در نمونه‌ها متناسب با جمعیت هر فاز به تفکیک انتخاب و پرسشنامه بین آن‌ها توزیع می‌گردد.

در این تحقیق با استفاده از روش میدانی و کتابخانه‌ای با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته اطلاعات موردنظر گردآوری می‌گردد. از روش کتابخانه‌ای برای گردآوری اطلاعات و اسناد مورد نیاز بهره‌گیری می‌شود. پرسشنامه‌ها نیز با توجه به شاخص‌سازی متغیرها تنظیم و بین افراد نمونه به‌روش حضوری توزیع می‌گردد.

همچنین روایی پرسشنامه با استفاده از روش اعتبار صوری تایید گردیده و پایایی آن نیز با آلفای کرونباخ ۰/۷۶ تایید شده است.

در این تحقیق، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آماره‌های توصیفی (جداول فراوانی، نمودارهای فراوانی، شاخص‌های مرکزی، میانگین و انحراف استاندارد) و آماره‌های استنباطی به‌منظور بررسی میزان تأثیر متغیرهای مستقل بر وابسته از جمله (آزمون کلموگروف اسمیرنوف به‌منظور تشخیص نرمالیت و آزمون t به‌منظور تطبیق و مقایسه بین دو گروه شهروندان و مسئولین شهری، رگرسیون چند متغیره خطی با کمک نرم‌افزار SPSS و ...) انجام شده است. در بخش کیفی نیز با طبقه‌بندی اطلاعات گردآوری شده و کدگذاری آن‌ها نسبت به تجزیه و تحلیل آن‌ها اقدام می‌گردد

- تعریف نظری و عملیاتی متغیرها

- متغیر وابسته: توسعه پایدار شهری

تعریف نظری (مفهومی):

توسعه پایدار فرآیندی است که آینده‌ای مطلوب را برای جوامع بشری متصور می‌شود که در آن شرایط زندگی و استفاده از منابع، بدون آسیب رساندن به یکپارچگی، زیبایی و ثبات نظام‌های حیاتی، نیازهای انسان را برطرف می‌سازد (استنلی، ۲۰۲۰: ۱۱).

تعریف عملیاتی: توسعه پایدار در این تحقیق متغیری است وابسته و چند ارزشی که

براساس شاخص زیر اندازه‌گیری می‌گردد:

۱. پایداری اقتصادی

۲. پایداری اجتماعی

۳. پایداری محیط زیست

متغیرهای مستقل: مشارکت اجتماعی و فرهنگی شهروندان

تعریف نظری (مفهومی):

مشارکت اجتماعی و فرهنگی به کنش یا عمل مشارکتی گفته می‌شود که عامل با توجه به انتظارات افراد دیگر آن را انجام می‌دهد. این مشارکت در برگرنده انواع مختلف کنش‌های فردی و گروهی به‌منظور دخالت در تعیین سرنوشت خود و جامعه و تأثیر نهادن بر فرایندهای تصمیم‌گیری درباره امور عمومی است (بلوردی، ۱۳۹۱: ۶۰).

تعریف عملیاتی:

مشارکت اجتماعی و فرهنگی در این تحقیق متغیری است مستقل و چند ارزشی که

براساس شاخص زیر اندازه‌گیری می‌گردد:

۱. مشارکت اجتماعی رسمی شامل (عضویت رسمی در انجمن‌های شهری - شرکت

در انتخابات‌های شهری مانند شورای شهر - وضعیت عضو شدن فرد در انجمن اولیا و

مربیان، دوره‌های ورزشی، گروه‌های صنفی، گروه‌های ادبی و اجتماعی، بسیج، شوراهای اسلامی شهر و روستا، گروه‌های علمی، تعاونی تولید روستا یا شهر و ...)

۲. مشارکت فرهنگی رسمی (شرکت در همایش‌های فرهنگی رسمی - مشارکت رسمی در گروه‌های فرهنگی و هنری - عضویت در انجمن‌های فرهنگی و ...)

۳. مشارکت اجتماعی غیررسمی شامل (مشارکت در فعالیت‌های مذهبی و خیریه نظیر شرکت در مراسم عزاداری و جشن‌های مذهبی در مسجد، شرکت در جلسات ختم قرآن، شرکت در فعالیت‌های کمک به همسایگان، کمک به مردم آسیب‌دیده، کمک به ازدواج افراد و تهیه جهیزیه، کمک به ساخت مسجد و اماکن مذهبی، پرداخت کمک و صدقه به افراد مستمند، شرکت در بهداشت محله و ...)

۴. مشارکت فرهنگی غیررسمی (شرکت در گردهمایی‌های فرهنگی در محله، شرکت در جشنواره‌های فرهنگی سالیانه غذا و لباس و ... - شرکت در گردهمایی‌های فرهنگی اقوام مختلف در شهر پرنده - تمایل به برقراری ارتباط با افراد از سایر اقدام و فرهنگ‌ها و ...)

امنیت اجتماعی

تعریف نظری (مفهومی): منظور از امنیت اجتماعی آرامش و آسودگی خاطری است که هر جامعه موظف است برای اعضای خود در زمینه‌های شغلی، اقتصادی، سیاسی و قضایی ایجاد کند. بنابراین امنیت اجتماعی چیزی نیست جز حالتی از آسودگی خاطر مردم از ترس، تهدید و اضطراب و مصون ماندن جان مال، ناموس، هویت و اعتقادات آنان از هرگونه تهدید تهدید و تعرض (کاوری‌زاده، ۱۳۹۹: ۵۷).

تعریف عملیاتی:

امنیت اجتماعی در این تحقیق متغیری است مستقل و چند ارزشی که با براساس شاخص زیر اندازه‌گیری می‌گردد:

-امنیت مالی

-امنیت جانی

-امنیت روانی

۴. یافته‌های پژوهش

آزمون فرضیه تحقیق

فرضیه اول: مشارکت رسمی شهروندان در حوزه‌های اجتماعی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی تأثیرگذار است.

به منظور بررسی میزان تأثیرگذاری مشارکت رسمی شهروندان در حوزه اجتماعی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی از رگرسیون خطی استفاده می‌کنیم. پس از اجرای دستور رگرسیون نتایج به شرح زیر به دست آمده است:

جدول شماره (۲): خلاصه مدل رگرسیون

خلاصه مدل^b

مدل	ضریب همبستگی (R)	مربع ضریب همبستگی	میزان ضریب همبستگی (R) تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد
1	^a ۰/۵۱۳	۰/۲۶۳	۰/۲۶۵	۰/۵۲۴

a. Predictors: (Constant); مشارکت رسمی

b. Dependent Variable: توسعه پایدار

جدول بالا خلاصه مدل را نشان می‌دهد. مقدار ضریب همبستگی (R) بین متغیرها ۰/۵۱۳ می‌باشد که نشان می‌دهد بین متغیر مستقل و متغیر وابسته تحقیق (توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی) همبستگی متوسطی وجود دارد. اما مقدار ضریب تعدیل شده (R^2) که برابر با ۰/۲۶۳ می‌باشد که نشان می‌دهد ۲۶/۳ درصد از کل تغییرات توسعه پایدار شهرهای جدید وابسته به متغیر مستقل تحقیق می‌باشد. بنابراین در مجموع می‌توان گفت ۲۶ درصد از واریانس متغیر وابسته توسط متغیر مستقل (مشارکت رسمی شهروندان در حوزه اجتماعی) پیش‌بینی (برآورد) می‌گردد.

جدول شماره (۳): آنالیز واریانس یک طرفه

آنالیز واریانس یک طرفه

سطح معنی داری (sig)	آزمون (F)	میانگین مربعات	درجه آزادی (df)	جمع مربعات	مدل
b, /۰,۰۰۰	۳/۲۸۷	۲/۴۵۶	۱	۱۵/۵۶۴	۱ رگرسیون
		۱/۳۳۸	۳۸۶	۱۰۶/۷۴۶	باقی مانده‌ها
			۳۸۷	۱۲۲/۳۱۰	جمع

a. Predictors: (Constant): مشارکت رسمی

b. Dependent Variable: توسعه پایدار

با توجه به معنی داری مقدار آزمون F (۳/۲۸۷) در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۱، می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از متغیر مستقل و یک متغیر وابسته مدل نسبتاً خوبی بوده و مجموع متغیر مستقل قادرند تغییرات توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی را تبیین کند.

فرضیه دوم: مشارکت رسمی شهروندان در حوزه‌های فرهنگی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی تأثیرگذار است.

به منظور بررسی میزان تأثیرگذاری مشارکت رسمی شهروندان در حوزه فرهنگی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی از رگرسیون خطی استفاده می‌شود. پس از اجرای دستور رگرسیون نتایج به شرح زیر به دست آمده است:

جدول شماره (۴): خلاصه مدل رگرسیون

خلاصه مدل^b

مدل	ضریب همبستگی (R)	مربع ضریب همبستگی	میزان ضریب همبستگی (R) تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد
1	^a ۰/۴۱۱	۰/۱۶۸	۰/۱۶۹	۰/۳۳۶

a. Predictors: (Constant): مشارکت رسمی:

b. Dependent Variable: توسعه پایدار

جدول بالا خلاصه مدل را نشان می‌دهد. مقدار ضریب همبستگی (R) بین متغیرها ۰/۴۱۱ می‌باشد که نشان می‌دهد بین متغیر مستقل و متغیر وابسته تحقیق (توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی) همبستگی متوسطی وجود دارد. اما مقدار ضریب تعدیل شده (R^2) که برابر با ۰/۱۶۹ می‌باشد که نشان می‌دهد ۱۶/۹ درصد از کل تغییرات توسعه پایدار شهرهای جدید وابسته به متغیر مستقل تحقیق می‌باشد. بنابراین در مجموع می‌توان گفت ۱۷ درصد از واریانس متغیر وابسته توسط متغیر مستقل (مشارکت رسمی شهروندان در حوزه فرهنگی) پیش‌بینی (برآورد) می‌گردد.

جدول شماره (۵): آنالیز واریانس یک‌طرفه

آنالیز واریانس یک‌طرفه^a

مدل	جمع مربعات	درجه آزادی (df)	میانگین مربعات	آزمون (F)	سطح معنی داری (sig)
رگرسیون	۱۵/۲۱۱	۱	۲/۲۲۵	۳/۱۰۴	^b ۰/۰۰۰
باقی مانده‌ها	۱۰۵/۷۴۶	۳۸۶	۱/۴۷۸		
جمع	۱۲۰/۹۵۷	۳۸۷			

a. Predictors: (Constant): مشارکت رسمی:

b. Dependent Variable: توسعه پایدار

با توجه به معنی داری مقدار آزمون $F (3/104)$ در سطح خطای کوچکتر از $0/01$ ، می توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از متغیر مستقل و یک متغیر وابسته مدل نسبتاً خوبی بوده و مجموع متغیر مستقل قادرند تغییرات توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی را تبیین کند.

فرضیه سوم: مشارکت غیررسمی شهروندان در حوزه های اجتماعی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی تاثیرگذار است.

به منظور بررسی میزان تأثیرگذاری مشارکت غیررسمی شهروندان در حوزه اجتماعی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی از رگرسیون خطی استفاده می کنیم. پس از اجرای دستور رگرسیون نتایج به شرح زیر به دست آمده است:

جدول شماره (۶): خلاصه مدل رگرسیون

خلاصه مدل^b

خطای استاندارد برآورد	میزان ضریب همبستگی (R) تعدیل شده	مربع ضریب همبستگی	ضریب همبستگی (R)	مدل
۰/۴۲۵	۰/۱۰۶	۰/۱۰۴	۰/۳۲۴ ^a	1

a. Predictors: (Constant): مشارکت غیررسمی،

b. Dependent Variable: توسعه پایدار

جدول بالا خلاصه مدل را نشان می دهد. مقدار ضریب همبستگی (R) بین متغیرها $0/324$ می باشد که نشان می دهد بین متغیر مستقل و متغیر وابسته تحقیق (توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی) همبستگی متوسطی وجود دارد اما مقدار ضریب تعدیل شده (R^2) که برابر با $0/106$ می باشد که نشان می دهد $10/6$ درصد از کل تغییرات توسعه پایدار شهرهای جدید وابسته به متغیر مستقل تحقیق می باشد. بنابراین در مجموع می توان گفت 10 درصد از واریانس متغیر وابسته توسط متغیر مستقل (مشارکت غیررسمی شهروندان در حوزه اجتماعی) پیش بینی (برآورد) می گردد.

جدول شماره (۷): آنالیز واریانس یک طرفه

آنالیز واریانس یک طرفه^a

سطح معنی داری (sig)	آزمون (F)	میانگین مربعات	درجه آزادی (df)	جمع مربعات	مدل
b. / ۰.۲۳	۲/۱۰۳	۲/۸۸۷	۱	۱۵/۵۵۸	۱ رگرسیون
		۱/۱۰۲	۳۸۶	۱۰۳/۳۳۶	باقی مانده‌ها
			۳۸۷	۱۱۸/۸۹۴	جمع

a. Predictors: (Constant): مشارکت غیررسمی

b. Dependent Variable: توسعه پایدار

با توجه به معنی داری مقدار آزمون F (۲/۱۰۳) در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۵، می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از متغیر مستقل و یک متغیر وابسته مدل نسبتاً خوبی بوده و مجموع متغیر مستقل قادرند تغییرات توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی را تبیین کند.

فرضیه چهارم: مشارکت غیررسمی شهروندان در حوزه‌های فرهنگی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی تأثیرگذار است.

به منظور بررسی میزان تأثیرگذاری مشارکت غیررسمی شهروندان در حوزه فرهنگی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی از رگرسیون خطی استفاده می‌کنیم. پس از اجرای دستور رگرسیون نتایج زیر به دست آمده است:

جدول شماره (۸): خلاصه مدل رگرسیون

خلاصه مدل^b

خطای استاندارد برآورد	میزان ضریب همبستگی (R) تعدیل شده	مربع ضریب همبستگی	ضریب همبستگی (R)	مدل
۰/۲۲۷	۰/۰۹۳	۰/۰۹۱	^a ۰/۳۰۲	۱

a. Predictors: (Constant): مشارکت غیررسمی

b. Dependent Variable: توسعه پایدار

جدول بالا خلاصه مدل را نشان می‌دهد. مقدار ضریب همبستگی (R) بین متغیرها ۰/۳۰۲ می‌باشد که نشان می‌دهد بین متغیر مستقل و متغیر وابسته تحقیق (توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی) همبستگی متوسطی رو به پایینی وجود دارد اما مقدار ضریب تعدیل شده (R^2) که برابر با ۰/۰۹۱ می‌باشد که نشان می‌دهد ۹ درصد از کل تغییرات توسعه پایدار شهرهای جدید وابسته به متغیر مستقل تحقیق می‌باشد. بنابراین در مجموع می‌توان گفت ۹ درصد از واریانس متغیر وابسته توسط متغیر مستقل (مشارکت غیررسمی شهروندان در حوزه فرهنگی) پیش‌بینی (برآورد) می‌گردد.

جدول شماره (۹): آنالیز واریانس یک‌طرفه

آنالیز واریانس یک‌طرفه^a

مدل	جمع مربعات	درجه آزادی (df)	میانگین مربعات	آزمون (F)	سطح معنی داری (sig)
رگرسیون	۱۵/۶۳۲	۱	۸۸۷۵۴۷۲	۲/۲۱۴	۰/۰۲۷ ^b
باقی‌مانده‌ها	۱۰۲/۱۷۸	۳۸۶	۱/۱۱۴		
جمع	۱۱۷/۸۱۰	۳۸۷			

a. Predictors: (Constant): مشارکت غیررسمی

b. Dependent Variable: توسعه پایدار

با توجه به معنی داری مقدار آزمون F (۲/۲۱۴) در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۵، می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از متغیر مستقل و یک متغیر وابسته مدل نسبتاً خوبی بوده و مجموع متغیر مستقل قادرند تغییرات توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی را تبیین کند.

فرضیه پنجم: توسعه پایدار شهرهای جدید بر ارتقاء امنیت اجتماعی تاثیرگذار است. به‌منظور بررسی میزان تأثیرگذاری توسعه پایدار شهرهای جدید بر ارتقاء امنیت اجتماعی از رگرسیون خطی استفاده می‌شود. پس از اجرای دستور رگرسیون نتایج زیر به‌دست آمده است:

جدول شماره (۱۰): خلاصه مدل رگرسیون

خلاصه مدل^b

مدل	ضریب همبستگی (R)	مربع ضریب همبستگی	میزان ضریب همبستگی (R) تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد
1	^a ۰/۴۰۲	۰/۱۶۱	۰/۱۶۳	۰/۵۳۶

a. Predictors: (Constant): توسعه پایدار

b. Dependent Variable: امنیت اجتماعی

جدول بالا خلاصه مدل را نشان می‌دهد. مقدار ضریب همبستگی (R) بین متغیرها ۰/۴۰۲ می‌باشد که نشان می‌دهد بین متغیر مستقل و متغیر وابسته تحقیق (ارتقاء امنیت اجتماعی) همبستگی متوسطی وجود دارد. اما مقدار ضریب تعدیل شده (R^2) که برابر با ۰/۱۶۳ می‌باشد که نشان می‌دهد ۱۶/۳ درصد از کل تغییرات امنیت اجتماعی وابسته به متغیر مستقل تحقیق می‌باشد. بنابراین در مجموع می‌توان گفت ۱۰ درصد از واریانس متغیر وابسته توسط متغیر مستقل (توسعه پایدار) پیش‌بینی (برآورد) می‌گردد.

جدول شماره (۷): آنالیز واریانس یک‌طرفه

آنالیز واریانس یک‌طرفه^a

مدل	جمع مربعات	درجه آزادی (df)	میانگین مربعات	آزمون (F)	سطح معنی داری (sig)
1	۱۶/۲۲۱	۱	۲/۶۳۸	۲/۸۹۷	^b ۰/۰۰۹
رگرسیون					
باقی مانده‌ها	۱۰۳/۶۹۵	۳۸۶	۱/۲۵۴		
جمع	۱۱۹/۹۱۶	۳۸۷			

a. Predictors: (Constant): توسعه پایدار

b. Dependent Variable: امنیت اجتماعی

با توجه به معنی داری مقدار آزمون F (۲/۸۹۷) در سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۵، می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی تحقیق مرکب از متغیر مستقل و یک متغیر وابسته

مدل نسبتاً خوبی بوده و مجموع متغیر مستقل قادرند تغییرات ارتقاء امنیت اجتماعی را تبیین کند.

۴. نتیجه گیری

این تحقیق با هدف بررسی نقش مشارکت اجتماعی و فرهنگی شهروندان در توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی انجام پذیرفت. در نهایت می‌توان گفت توسعه پایدار مفهومی نو در ادبیات توسعه محسوب می‌گردد که در دهه‌های اخیر مطرح شده است. این توسعه ابعاد گوناگونی دارد که عبارتند از: اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی. این توسعه پایدار در شهرهای جدید به دلیل موزون بودن ساخت شهری و شرایط پیوست اجتماعی در این شهرها با شرایط لازم زمینه‌ای برای توسعه پایدار شهری باعث شده که شناخت عوامل موثر بر توسعه پایدار شهری در تمامی ابعاد مورد توجه قرار گرفته و دارای اهمیت فراوانی برای برنامه‌ریزان و درست‌اندرکاران امور شهری به‌ویژه برای کاهش آسیب‌های اجتماعی باشد. از سوی دیگر مشارکت شهروندی نیز از مسایلی است که در چند سال اخیر توجه بیشتری به آن می‌شود و بر کاهش یا افزایش بسیاری از آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی می‌تواند موثر باشد.

همچنین مشارکت شهروندان در همه ابعاد زندگی در شهر و سیاست‌ها و برنامه‌های مربوط به آن را برای همه افراد جامعه معنادار می‌کند و حس تعلق به شهر و محلّه را در آن‌ها تقویت می‌کند (غفاری، ۱۳۹۲: ۳۷). از منظر اینگلهارت مشارکت شهروندان به دو دسته مشارکت رسمی و غیررسمی تقسیم می‌شود. بر این اساس می‌توان گفت که مشارکت اجتماعی و فرهنگی می‌تواند به‌عنوان عاملی اساسی در توسعه پایدار شهرهای جدید مورد توجه و بحث و بررسی علمی قرار گیرد و پایین بودن میزان مشارکت اجتماعی و فرهنگی نیز خود می‌تواند منجر به شکل‌گیری معضلات اجتماعی و فرهنگی و آسیب‌های مختلف اجتماعی در محیط‌های شهری گردد.

طبق یافته‌های به‌دست آمده می‌توان گفت که بین مشارکت رسمی شهروندان در حوزه اجتماعی و توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی همبستگی

متوسطی وجود دارد. ($R = ۰/۵۱۳$) و $۲۶/۳$ درصد از کل تغییرات توسعه پایدار شهرهای جدید وابسته به مشارکت رسمی شهروندان در حوزه اجتماعی می‌باشد. بر این اساس مشارکت رسمی شهروندان در حوزه‌های اجتماعی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی تاثیرگذار است. همچنین بین مشارکت رسمی شهروندان در حوزه فرهنگی و توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی همبستگی متوسطی وجود دارد. ($R = ۰/۴۱۱$) و $۱۶/۹$ درصد از کل تغییرات توسعه پایدار شهرهای جدید وابسته به مشارکت رسمی شهروندان در حوزه فرهنگی می‌باشد. بر این اساس مشارکت رسمی شهروندان در حوزه‌های فرهنگی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی تاثیرگذار است و بین مشارکت غیررسمی شهروندان در حوزه اجتماعی و توسعه پایدار شهرهای جدید همبستگی متوسطی وجود دارد ($R = ۰/۳۲۴$) و $۱۰/۶$ درصد از کل تغییرات توسعه پایدار شهرهای جدید وابسته به مشارکت غیررسمی شهروندان در حوزه اجتماعی می‌باشد. بر این اساس مشارکت غیررسمی شهروندان در حوزه‌های اجتماعی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی تاثیرگذار است. این نتیجه تأیید کننده نتایج تحقیقات کاوروی زاده (۱۳۹۹)، حسینی و قدرتی (۱۳۹۹) و آکاموتو و کومیکو (۲۰۱۹) و عدنان صلاح (۲۰۱۶)، نیومن والر (۲۰۱۵) در پیشینه تحقیق می‌باشد که عنوان می‌کنند مشارکت شهروندان موثر بر توسعه پایدار شهرهای جدید است.

همچنین بین مشارکت غیررسمی شهروندان در حوزه فرهنگی و توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی همبستگی متوسطی وجود دارد. ($R = ۰/۳۰۲$) و ۹ درصد از کل تغییرات توسعه پایدار شهرهای جدید وابسته به مشارکت غیررسمی شهروندان در حوزه فرهنگی می‌باشد. بر این اساس مشارکت غیر رسمی شهروندان در حوزه‌های فرهنگی بر توسعه پایدار شهرهای جدید با تأکید بر ارتقاء امنیت اجتماعی تاثیرگذار است. همچنین بین توسعه پایدار شهرهای جدید و ارتقاء امنیت اجتماعی مقدار ضریب همبستگی بین متغیرها $۰/۴۰۲$ می‌باشد که نشان می‌دهد بین متغیر مستقل و متغیر

وابسته تحقیق (ارتقاء امنیت اجتماعی) همبستگی متوسطی وجود دارد و $۱۶/۳$ درصد از کل تغییرات امنیت اجتماعی وابسته به توسعه پایدار شهرهای جدید می باشد.

فهرست منابع و مآخذ

الف. منابع فارسی

- بلوردی، مسعود (۱۳۹۱)، تحلیلی برسنجش عوامل موثر بر مشارکت شهروندان در مدیریت شهری (مطالعه موردی: منطقه ۴ شهر تبریز، فصلنامه مطالعه و پژوهش های شهری و منطقه ای، سال دوم، شماره ۲.
- بیگوند، حامد و بیژنی، علی (۱۳۹۹). تبیین سازماندهی فضای شهری با رویکرد انضباط اجتماعی، فصلنامه علمی امنیت ملی، سال یازدهم، شماره ۴۲، ص ۳۵۰-۳۱۹.
- حسینی، سیدهادی و قدرتی، رضا (۱۳۹۲)، پایداری شهری بر بنیان توسعه مشارکت شهروندی (مطالعه موردی: شهر سبزوار). فصلنامه جغرافیا و پایداری محیط، دوره ۳، شماره ۱ - شماره پیاپی ۶، اردیبهشت ۱۳۹۲، صفحه ۶۱-۶۶.
- شیخی، حجت و الهیاری، گودرز (۱۳۹۸)، بررسی و تحلیل نقش مشارکت مردمی در بهسازی بافت های فرسوده شهری (مورد مطالعه: محله جلیلی شهر کرمانشاه)، فصلنامه جغرافیا، سال دهم، شماره ۳۷.
- صرفی، علیرضا و دولی، احمد (۱۳۹۷)، نقش فرهنگ شهروندی بر مشارکت شهروندان در نظافت شهر، تهران، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده علوم اجتماعی.
- طوسی، حسین (۱۳۹۹)، ارزیابی میزان تحقق پذیری شاخص های توسعه پایدار شهری در مناطق مرزی (نمونه موردی: شهر پیرانشهر، فصلنامه مدیریت شهری، سال نهم، شماره ۳۰).
- عباسپور، حسین (۱۳۹۶)، سازو کارهای مشارکت شهروندان در تهیه طرح های توسعه شهری، فصلنامه مدرس علوم انسانی، سال هشتم، شماره ۱.
- عدنان، صلاح (۲۰۱۶)، مشارکت شهروندان در توسعه مدیریت کلان شهری، تهران، کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در عمران، معماری و شهرسازی.
- غفاری، علی (۱۳۹۲)، مبانی سرمایه اجتماعی، تهران، انتشارات زعیم.
- کاوری زاده، محمد (۱۳۹۹)، بررسی نقش مشارکت شهروندان در مدیریت شهری و توسعه پایدار در شهر اهواز، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، دانشکده مدیریت.
- کلابی، امیرمحمد (۱۴۰۰). تبیین جایگاه امنیت اجتماعی در خلق ارزش مشترک در شبکه های اجتماعی، فصلنامه علمی امنیت ملی، سال دوازدهم، شماره چهل و سوم، ص ۳۹۸-۳۷۳.

- محمدی‌راد، غلامرضا (۱۴۰۰)، مدیریت شهری و مشارکت‌های اجتماعی، تهران، انتشارات تیسنا.
- محمدی مهر، علی (۱۳۹۵)، مبانی توسعه پایدار، تهران، انتشارات مگستان.

ب. منابع انگلیسی

- Akamoto, A. Kumiko, R.I (2019), An Analysis Of The Role Of Citizens' Participation In Urban Affairs In The Direction Of Sustainable Development. *Social Science Quarterly*, Vol 14, 25-36.
- Dounton, J, (2019). "Mutual Relationship Between Regional Security and the Development of Political Spaces with Emphasis on Sistan and Balouchestan", *Geopolitical Quarterly*, 7(1), 70-81.
- Estanly.S(2020). Contesting the Value of "Creating Shared Value". *California Management Review*, 56(2), 130-153.
- Inglehart, U. (2012). Measuring Social Sustainability with the Developed MCSA Model: Güzelyurt Case. *Sustainability*, 11(9), 11-250.
- Landers, P. (2019). Planning, Crime and Urban Sustainability, *WIT Transactions on Ecology and the Environment*, Vol. 102, www.witpress.com, ISSN 1743-3541 (On-Line).
- Milon. Weber (2017) , Physical deterioration, disorder, and crime. *university of south alabama International Studies Review*, 5(2), 203-222.
- Newman, Waller(2015) , The necessity and role of citizens' participation in sustainable urban development, *Economic Development Quarterly*, Volume 5, Number 3, 32-54.
- Ports, A. (2007). *Geography of Men S Fear*, Department of Geography and Urban Studies. Temple University, Philadelphia, PA 19122, *Geoforum* 36.
- Rechar, B.Anders (2014) , Creating Defensible Space. U. S. Department Ofhousing and urban development. *Journal of Management Studies*, ۵۴(۶), ۹۲۸-۹۰۶.